

Rådet for
Den Europæiske Union

Bruxelles, den 5. marts 2024
(OR. en)

7127/24

FREMP 111
JAI 352
JUSTCIV 39
COPEN 110

RESULTAT AF DRØFTELSENE

fra:	Generalsekretariatet for Rådet
til:	delegationerne
Vedr.:	Konklusioner om anvendelsen af EU's charter om grundlæggende rettigheder: fremme af tillid gennem effektiv retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse

Vedlagt følger til delegationerne Rådets konklusioner om Kommissionens årsrapport om anvendelsen af chartret: effektiv retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse som godkendt af Rådet på 4009. samling den 5. marts 2024.

Rådets konklusioner om anvendelsen af EU's charter om grundlæggende rettigheder: fremme af tillid gennem effektiv retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse

Indledning

- a) **som minder om** medlemsstaternes forpligtelse til at sikre de rettigheder og friheder, der er nedfældet i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder ("chartret"),
- b) **som minder om** artikel 2 og 19 i traktaten om Den Europæiske Union om europæiske værdier og effektiv retsbeskyttelse og artikel 47 i chartret om adgang til effektive retsmidler og til en upartisk domstol,
- c) **som minder om** Rådets konklusioner fra 2021 om styrkelse af anvendelsen af chartret om grundlæggende rettigheder i Den Europæiske Union,
- d) **som ser med tilfredshed på** Kommissionens årsberetning for 2023 om anvendelsen af EU's charter om grundlæggende rettigheder: Effektiv retsbeskyttelse samt adgang til klage og domstolsprøvelse (2023-beretningen om chartret"),
- e) **som noterer sig**, at EU og medlemsstaterne ifølge 2023-beretningen om chartret har truffet forskellige foranstaltninger for at sikre og fremme effektiv retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse uden at lade nogen i stikken. Ikke desto mindre er der fortsat hindringer for adgang til klage og domstolsprøvelse. Disse hindringer kan forhindre borgerne i at søge retsbeskyttelse og fuldt ud udøve deres grundlæggende rettigheder,
- f) **som minder om** Rådets konklusioner fra 2019 om ofres rettigheder, Rådets konklusioner fra 2020 om adgang til domstolene og tilsvarende organer – udnyttelse af digitaliseringens muligheder, Rådets konklusioner fra 2021 om beskyttelse af sårbare voksne i hele Den Europæiske Union og Rådets konklusioner fra 2023 om styrkelse af digitale færdigheder med henblik på at beskytte og håndhæve de grundlæggende rettigheder i den digitale tidsalder,
- g) **som ser med tilfredshed på** det arbejde, der udføres af Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder ("Agenturet for Grundlæggende Rettigheder") med at yde bistand og ekspertise til de relevante EU-institutioner, -organer, -kontorer og -agenturer og til medlemsstaterne, herunder gennem dets rapport om grundlæggende rettigheder 2023,

- h) **som anerkender**, at effektiv retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse bidrager til at opretholde en kultur med grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet og derfor skal sikres i et demokratisk samfund,
- i) **som minder om**, at princippet om gensidig anerkendelse og det underliggende begreb gensidig tillid er afgørende for et effektivt grænseoverskridende retligt samarbejde i civil- og strafferetlige sager, hvilket igen fremmer velfungerende retssystemer i hele EU og afhjælper hindringer for borgerne og dermed forbedrer adgangen til klage og domstolsprøvelse,
- j) **som anerkender**, at sikring af effektiv retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse for alle er en kontinuerlig proces, som kræver en kollektiv indsats fra EU-institutionerne, medlemsstaterne (herunder retshåndhævende og judicielle myndigheder og uafhængige organer), retsvæsenets private aktører og civilsamfundsorganisationer,

Rådet for Den Europæiske Union **forny**er sit tilsagn om at vedblive med at anvende chartret om grundlæggende rettigheder og **vedtager** følgende konklusioner:

Fremme af tillid gennem effektiv retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse

Rådet for Den Europæiske Union

1. **anerkender**, at effektiv retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse er altomfattende begreber, der indebærer opretholdelse af alle proceduremæssige rettigheder og muligheden for, at alle borgere kan søge effektive retsmidler i tilfælde af krænkelse af deres rettigheder ved upartiske og uafhængige domstole, der er oprettet ved lov,
2. **understreger**, at afhjælpning af hindringer, der forhindrer borgerne i at klage, og tilgængeligheden af udenretslige mekanismer¹, f.eks. forligs- og mæglingsmekanismer på det civil- og handelsretlige område², og udenretslige retsmidler inden for ligestilling og ikkeforskelsbehandling er lige så vigtige med henblik på at sikre effektiv retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse,

¹ Jf. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/11/EU af 21. maj 2013 om alternativ tvistbilæggelse i forbindelse med tvister på forbrugerområdet og om ændring af forordning (EF) nr. 2006/2004 samt Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2020/1828 af 25. november 2020 om adgang til anlæggelse af gruppesøgsmål til beskyttelse af forbrugernes kollektive interesser og om ophævelse af direktiv 2009/22/EF (EUT L 409 af 4.12.2020, s. 1), Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 2013/11/EU og direktiv (EU) 2015/2302, (EU) 2019/2161 og (EU) 2020/1828 (COM(2023) 649).

² Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/52/EF af 21. maj 2008 om visse aspekter af mægling på det civil- og handelsretlige område (EUT L 136 af 25.5.2008, s. 3).

3. **anerkender**, at tillid er afgørende for retssystemernes legitimitet og offentlighedens deltagelse i retsplejen, og at manglende tillid kan hindre effektiv retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse, **minder om**, at der, for at tillid kan fremmes, ikke kun skal udøves retfærdighed, det skal også ses, at det sker³,
4. **bemærker**, at offentlighedens tillid til retssystemet fortsat er en udfordring i EU, navnlig blandt personer, der tilhører mindretal, personer, der oplever forskelsbehandling⁴ og/eller befinder sig i en sårbar situation⁵, **minder om**, at gensidig tillid mellem medlemsstaternes retssystemer og retsvæsenets aktører er grundlaget for gennemførelsen af princippet om gensidig anerkendelse og dermed for effektiviteten af instrumenter til grænseoverskridende retligt samarbejde såsom den europæiske arrestordre eller grænseoverskridende bevisoptagelse på det civil- og handelsretlige område,
5. **understreger**, at der er behov for en indsats for at øge tilliden til og blandt medlemsstaternes retssystemer, og at løsningerne bør inkludere dette spørgsmål ud fra et horisontalt og målrettet perspektiv ved at tage de specifikke behov hos personer i sårbare situationer i betragtning og tage hensyn til diverse uberettigede begrænsninger i adgangen til retslige og udenretslige retsmidler,
6. **anerkender**, at en hensigtsmæssig anvendelse af sikre og sikrede digitale teknologier bør maksimeres med henblik på at fremme effektive og tilgængelige retssystemer i overensstemmelse med relevant EU-lovgivning og relevante EU-instrumenter⁶,
7. **bekræfter på ny**, at den digitale omstilling af retssystemerne og anvendelsen af kunstig intelligens kan give positive resultater, men også kan udgøre betydelige og specifikke risici og derfor skal gennemføres under fuld overholdelse af de grundlæggende rettigheder under hensyntagen til interesserne hos borgere, der på grund af handicap, mangel på tilstrækkelige digitale færdigheder, mangel på ressourcer eller af andre årsager ikke kan navigere eller ikke navigerer i digitale miljøer,

³ Jf. f.eks. ECHR, *Karaca mod Tyrkiet*, nr. 25285/15, 20/6/2023, præmis 121.

⁴ Jf. f.eks. forskellige FRA-publikationer om forskelsbehandling og systemisk forskelsbehandling: FRA (2023) [Being Black in the EU – Experiences of people of African descent](#), FRA (2020) Hvad betyder grundlæggende rettigheder for mennesker i EU? – Fundamental Rights Survey – afsnit 2.3 om retsvæsenet FRA (2020) [A long way to go for LGBTI equality](#), FRA (2018) [Experiences and perceptions of antisemitism – Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU](#), FRA (2017), [Den Europæiske Unions anden undersøgelse af mindretal og forskelsbehandling – udvalgte resultater](#)

⁵ Jf. f.eks.: FRA (2023) Fundamental rights of older people: ensuring access to public services in digital societies, FRA (2022) Children as suspects or accused persons in criminal proceedings – procedural safeguards, FRA (2021) Crime, safety and victims' rights, FRA (2015) Lige beskyttelse af alle ofre for hadforbrydelser – tilfældet med personer med handicap.

⁶ Se bl.a. strategien for e-justice og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2022/850 af 30. maj 2022 om et IT-system til grænseoverskridende elektronisk udveksling af oplysninger på området civil- og strafferetligt samarbejde (e-CODEX-systemet) og om ændring af forordning (EU) 2018/1726.

opfordrer medlemsstaterne til:

8. **at forbedre** adgangen til information og øge bevidstheden omkring rettigheder og procedurer i forbindelse med effektiv retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse og om nødvendigt stille disse oplysninger til rådighed via et medie i tilgængeligt format, der er letforståeligt og tilpasset behovene hos alle personer i en sårbar situation, herunder personer, der mangler læsefærdigheder eller tilstrækkelige digitale færdigheder; **fortsat** regelmæssigt at ajourføre Den Europæiske Unions europæiske e-justiceportal,
9. **at informere** retshåndhævende, judicielle og andre relevante nationale, regionale og lokale myndigheder om ofres rettigheder – samt mistænkte og tiltalte rettigheder – og de dermed forbundne procedurer og mekanismer, f.eks. gennem informationsmøder eller indholdsmateriale, hvor det er relevant i samarbejde med civilsamfundet og støtteorganisationer for ofre,
10. **at forbedre** den fysiske adgang til den relevante infrastruktur, f.eks. retsbygninger og politistationer, for personer med handicap i overensstemmelse med eksisterende retlige forpligtelser og, hvor det er nødvendigt og muligt, **at træffe passende foranstaltninger** for at forbedre adgangen til den relevante infrastruktur for andre brugere, f.eks. ældre, også fra et geografisk perspektiv,
11. **at afhjælpe** unødige økonomiske hindringer for at give de borgere, der har behov for det, adgang til klage og domstolsprøvelse, herunder ved at tage hensyn til de særlige behov hos ofre og personer i sårbare situationer og ved at yde retshjælp til mistænkte, tiltalte og eftersøgte i straffesager⁷ samt til personer i grænseoverskridende civile tvister⁸, der ikke har tilstrækkelige midler til at betale for advokatbistand, på de betingelser, der er fastsat i EU-retten; **at overveje** muligheden for at træffe andre foranstaltninger for at gøre adgang til klage og domstolsprøvelse mere økonomisk overkommelig for alle,
12. **at øge** indsatsen for at styrke ofres stilling ved at sikre, at de har adgang til klage og domstolsprøvelse, herunder ved at lette deres deltagelse eller inddragelse i straffesager i overensstemmelse med EU-retten⁹, og ved at sætte dem i stand til at træffe informerede valg under disse retssager,
13. **at gøre** alt for at sikre, at mistænkte og tiltalte i sårbare situationer og parter i civile retssager med begrænset beslutningskapacitet kan deltage effektivt i retssagen, herunder ved, at deres ret til at blive hørt og til at udtrykke deres synspunkter respekteres,

⁷ Jf. bl.a. artikel 4 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/1919 af 26. oktober 2016 om retshjælp til mistænkte og tiltalte i straffesager og til eftersøgte i sager angående europæiske arrestordrer (EUT L 297 af 4.11.2016, s. 1).

⁸ Rådets direktiv 2003/8/EF af 27. januar 2003 om forbedret adgang til domstolene i grænseoverskridende tvister gennem fastsættelse af fælles mindsteregler for retshjælp i forbindelse med tvister af denne art.

⁹ Direktiv 2012/29/EU om minimumsstandarden for ofre for kriminalitet med hensyn til rettigheder, støtte og beskyttelse og om erstatning af Rådets rammeafgørelse 2001/220/RIA (EUT L 315 af 14.11.2012, s. 57).

14. **at fremme** effektiv retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse for børn, herunder børns ret til at blive hørt og til at udtrykke deres synspunkter på en alderssvarende måde samt til at få varetaget deres tarv som fastsat i EU-retten,
15. **at tilskynde** til uddannelse af fagfolk inden for retshåndhævelse og retsvæsenet i behandling og bistand til alle – navnlig ofre, mistænkte og tiltalte samt vidner – på en upartisk, respektfuld, professionel og ikkediskriminerende måde; **at overveje**, om der bør træffes specifikke foranstaltninger for at sikre, at alle føler, at de trygt kan henvende sig til de retshåndhævende og retlige myndigheder,
16. under behørig hensyntagen til retsvæsenets uafhængighed og forskellene i opbygningen af retsvæsenet i EU **at fremme** passende grund- og videreuddannelse af dommere, anklagere, advokater, fagfolk inden for retshåndhævelse og andre aktører inden for retsvæsenet, herunder i kontakt med børn og andre personer i sårbare situationer, i spørgsmål som f.eks. undgåelse af retraumatisering, ubevidst bias, behandling af sårbare vidner, støttet beslutningstagning og tvang samt i grundlæggende rettigheder og menneskerettigheder; **at informere** dem om EU's retsinstrumenter og relevant retspraksis fra Den Europæiske Unions Domstol og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol,
17. **at fremme** tilgængeligheden, læsbarheden og klarheden af retsafgørelser for at sikre, at de er letforståelige for alle berørte borgere, bl.a. gennem passende uddannelse af dommere og andet personale inden for retsvæsenet,
18. **at styrke** indsatsen for at øge effektiviteten i retssager i overensstemmelse med retten til en retfærdig og offentlig rettergang inden en rimelig frist, f.eks. ved at der afsættes tilstrækkelige menneskelige og økonomiske ressourcer til retssystemet,
19. **at fremme** en kultur med mæglings- og forligsmekanismer i civil- og handelsretlige sager inden for deres retssystemer og, hvis disse mekanismer er offentligt finansieret, at sikre, at de modtager de nødvendige midler, så det kan sikres, at de fremmes og er tilgængelige og effektive,
20. **at fremme** nationale menneskerettighedsinstitutioner (NHRI'er), ligestillingsorganer og ombudsmandskontorer som centrale aktører med henblik på at fremme effektiv retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse og dermed fremme tilliden til retssystemet som helhed,

21. **at anvende** og **fremme** sikre, sikrede og tilgængelige digitale teknologier på retsområdet, som ikke forringer adgangen til klage og domstolsprøvelse, i overensstemmelse med det stærke fokus i den europæiske strategi for e-justice på effektiv beskyttelse af de grundlæggende rettigheder, f.eks. ved grundig afprøvning af disse teknologier, inden de udrulles generelt, og imødegåelse af risikoen for brud på cybersikkerheden og de potentielle konsekvenser af den digitale kløft,
22. **at sikre**, at værktøjer med kunstig intelligens er i overensstemmelse med den gældende retlige ramme, for at garantere fuld respekt for de grundlæggende rettigheder, herunder ved at sikre, at de ikke underminerer garantierne for en retfærdig rettergang,
23. **at sikre** adgang til retslige tjenester og retssager for personer, der mangler tilstrækkelige digitale færdigheder eller adgang til digitale værktøjer, samt for personer, der muligvis har svært ved at benytte digitale strafferetlige platforme, med understregning af, hvor vigtigt det er konstant at stræbe efter at slå bro over den digitale kløft. Kommunikationskanaler og muligheder for udøvelse af proceduremæssige rettigheder, der ikke indebærer brug af digitale værktøjer, bør bevares som et alternativ for at sikre, at ingen lades i stikken,
24. **sigte mod** at inddrage repræsentanter for alle grupper af slutbrugere i udviklingen af nye sikre, sikrede og tilgængelige digitale teknologier med henblik på at sørge for, at disse er lette at bruge og svarer til brugernes behov; **at fremme** uddannelse af alle fagfolk inden for retshåndhævelse og retsvæsenet i brugen af disse teknologier,

opfordrer Kommissionen til:

25. **at fortsætte** med at gennemføre strategien for chartret fra 2020 og sikre, at perspektivet om grundlæggende rettigheder integreres i alle tiltagene deri vedrørende sikring af effektiv retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse; **at fortsætte** med at gennemføre målene i Rådets konklusioner fra 2020 om adgang til domstolene og tilsvarende organer – udnyttelse af digitaliseringens muligheder,
26. **at gøre status** over det arbejde, der er udført inden for rammerne af EU-strategien for ofres rettigheder (2020-2025), og fortsætte arbejdet med at styrke ofres rettigheder i EU,
27. **at opretholde** og **tilskynde til** muligheder for dialog mellem nationale forvaltninger, uafhængige organer, civilsamfundsorganisationer og EU-institutioner og -agenturer om de konklusioner vedrørende effektiv retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse, der fremgår af relevante kommissionsdokumenter og -processer såsom Kommissionens årsberetninger om chartret og årlige retsstatsrapporter,

28. **at fortsætte** med at overvåge gennemførelsen af den eksisterende ramme for retshåndhævelse og grænseoverskridende retligt samarbejde og om nødvendigt **frem sætte** nye forslag til forbedring af effektiv grænseoverskridende retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse, hvorved tilliden mellem de nationale myndigheder fremmes,
29. **at inddrage** medlemsstaterne og repræsentanter for alle grupper af slutbrugere i udviklingen af nye digitale teknologier og **foretage** konsekvensanalyser for at vurdere, om sådanne teknologier er i overensstemmelse med de grundlæggende rettigheder,
30. **at overveje** at yde tilstrækkelig finansiering fra relevante finansielle programmer til eksisterende EU-mekanismer, der har til formål at give adgang til grænseoverskridende mægling og forlig på det civil- og handelsretlige område, såsom det europæiske forbrugercenter i betragtning af deres betydning for udviklingen af effektiv retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse og dermed opbygningen af tillid,

opfordrer:

31. agenturerne under netværket af agenturer for retlige og indre anliggender til fortsat at opretholde den højeste ekspertise inden for grundlæggende rettigheder og anvende den horisontalt i udførelsen af deres opgaver, f.eks. ved at inddrage en ansvarlig for grundlæggende rettigheder i deres overvågningsaktiviteter eller ved at fortsætte deres udveksling af erfaringer med anvendelsen af chartret i deres arbejde,
32. Europol, Eurojust og Agenturet for Uddannelse inden for Retshåndhævelse til i overensstemmelse med deres respektive beføjelser at sikre, at medlemmer af fælles efterforskningshold modtager uddannelse i tilgængelige mekanismer for støtte til ofre og i EU-standarder for ofres, mistænkte og tiltalte rettigheder,
33. Agenturet for Grundlæggende Rettigheder til at ajourføre sin håndbog fra 2016 om europæisk lovgivning vedrørende adgang til klage, administrativ rekurs og domstolsprøvelse, som er et vigtigt redskab for relevante fagfolk, og til fortsat at indsamle og formidle relevante data for at støtte medlemsstaterne med dokumentation og vejledning om effektiv retsbeskyttelse, adgang til klage og domstolsprøvelse samt ofres rettigheder,
34. Agenturet for Uddannelse inden for Retshåndhævelse og Agenturet for Grundlæggende Rettigheder til om nødvendigt i samarbejde med Europol, Eurojust og Det Europæiske Netværk for Uddannelse af Dommere og Anklagere at fortsætte med at udarbejde uddannelsesmateriale om adgang til klage og domstolsprøvelse på alle EU-sprog for dommere, anklagere, advokater, retshåndhævende myndigheder og andre fagfolk, der arbejder i retssystemerne, og til at styrke anvendelsen af sådant materiale i medlemsstaterne, herunder på regionalt og lokalt niveau.